

Έπικαιρο

Σελίδες από την έποποιΐα του '40

30 Οκτωβρίου 1940, τρίτη μέρα του πολέμου που κήρυξε η Ίταλία έναντι της Ελλάδας. Τρία μερόνυχτα πολεμάνε στην πρώτη γραμμή οι στρατιώτες μας, δίχως να δώσουν ύπνο στα βλέφαρά τους. Ένα ακόμη τάγμα ξεκίνησε από τα Τρίκαλα. Παρακολουθούμε την πορεία του. *(Τά παρακάτω αποσπάσματα μπορούμε είτε να τα διαβάσουμε είτε να τα διηγηθούμε στα παιδιά).*

«Ο ταγματάρχης, ένας ψηλός ψαρομάλλης, προσπαθεί να κάνει τούς φαντάρους του να πάνε γρηγορότερα:

- Άιντε παλικάρια μου, οί λόχοι της προκάλυψης πολεμάνε τρία μερόνυχτα χωρίς να κοιμηθούν. Πρέπει να προκάνουμε πριν εξαντληθούν και τσακίσουν. Δέν σ'ας μέλει αν καταργήσω τίς δεκάλεπτες στάσεις, δέν είν' έτσι;

- Όχι, κύριε ταγματάρχα, δέν θέλουμε ξεκούραση.

Τά παλληκάρια του ήταν ήδη κατάκοπα, μουσκεμένα από τή βροχή. Βάδιζαν στα κατσάβραχα δεκατέσσερις ώρες, φορτωμένα ολόκληρο τόν όπλισμό... Άδिका μετατόπιζαν τά λουριά, δέν έβρισκαν πουθενά μέρος να μ'ην τούς πονεί. Οί άρβύλες που τούς δώσανε χωρίς να τίς δοκιμάσουν, άλλες φαρδιές, άλλες στενές, τούς πλήγωναν τά πόδια. Ξεφλούδιζαν τό δέρμα κι άνοιγαν πληγές στα δάχτυλα.

Εἶχαν ἀρχίσει τὴν πορεία μὲ τραγούδια, μὰ γρήγορα τὰ σταμάτησαν· ὕπερα ἔπιασαν κουβέντα μὲ τοὺς διπλανούς τους ὡσότου σώπασαν ὀλότελα καὶ βιάδιζαν ἀμίλητοι... Κάθε βῆμα ἦταν κι ἓνας πόνος πού ὅσο περνοῦσαν οἱ ὥρες, ὅλο καὶ δυνάμωνε. Ὡστόσο, ἔσφιγγαν τὰ δόντια τους καὶ ἔκαναν κουράγιο γιὰ νὰ μὴ βραδυπορήσουν... Γρήγορα πήγαιναν, ἀφοῦ ἤξεραν πὼς ἡ σωτηρία τῆς Ἑλλάδας ἦτανε ζήτημα λίγων ὥρων... Ἐπιστήμονες, ἐμποροῦπάλληλοι ἢ σκαφτιάδες, ὅλοι νιώθαν ἐξίσου καλά πὼς στὰ χέρια τους κρεμόταν ἡ τύχη τοῦ ἔθνους. Κι ἔτρεχαν πίσω ἀπὸ τ' ὄνειρο τῆς ἐλευθερίας» (Χρήστου Ζαλοκώστα, «Πίνδος»).

Ἡ **αὐταπάρνηση** καὶ ἡ **σκληραγωγία** τοῦ Ἑλληνα ἔγραψαν θαυμαστές σελίδες στὴν ἱστορία. Πάλεψαν οἱ στρατιῶτες μας ὄχι μόνον μὲ τὸν κατακτητὴ, πού ἀσύγκριτα ὑπερεῖχε σὲ στρατιωτικὴ δύναμη, ἀλλὰ καὶ μὲ πολλές ἄλλες ἀντιζοότητες: **πείνα, παγωνιά, κόπωση**. Πὼς ἄντεξαν μέσα σὲ τόσες κακουχίες; Πὼς δὲν παράτησαν τὴν προσπάθεια; Τί δυνάμεις κρύβει μέσα του ὁ ἄνθρωπος καὶ πὼς μπόρεσαν ὅλες νὰ τίς ἐπιστρατεύσουν καὶ νὰ δημιουργήσουν τὴ θρυλικὴ ἐποποιΐα τοῦ '40!

Σᾶς μεταφέρω μία ἀκόμη μαρτυρία:

«Ὅλοι ξαπλωθήκαμε μὲς στίς λάσπες κουμπώνοντας τὴ χλαίνη ὡς τὸ λαιμό. Ἡ βροχὴ μᾶς περιζώνει ἀπὸ παντοῦ... Ἡ χλαίνη μὲ τὸ νερό πού ἦπιε ἔγινε βαριά, ἀσήκωτη. Καλὰ πού σταματήσαμε...

- Ἄντε, παιδιά, νὰ φύγουμε!

Καὶ σιγά-σιγά ξεκινοῦμε. Ὁ ἀέρας τοῦ βουνοῦ χτυπᾷ ἀπάνω μας παγωμένος...

Φτάνουμε σὲ μιὰ γέφυρα. Τὴν τίναξε τὸ μηχανικὸ τοῦ ἐχθροῦ. Θὰ ἔχε τρεῖς καμάρες καὶ ἡ πιὸ μεγάλη, ἡ μεσαία, γκρεμίστηκε σὸ ποτάμι... Ἀφήνουμε τὸ δρόμο καὶ κατεβαίνουμε σὸ ρέμα. Πρέπει νὰ μποῦμε σὸ ποτάμι, ἀλλὰ πὼς θὰ γίνει; Θὰ ἔναι παγωμένο τὸ

νερό και βαθύ. Μαζευτήκαμε στην ακροποταμιά και κοιτάζουμε αναποφάσιστα τό νερό πού κυλάει.

- Άντε, παιδιά! Τί σταματήσατε; Νερό είναι. Άντε μέσα!

- Έλα, Σωτήρη. Σιγά. Καί βάστα καλά τό χέρι μου, νά μή μᾶς πάρει τό νερό...

Προχωρούμε. Τό νερό έρχεται στά γόνατα, ανεβαίνει στά πόδια ψηλά, στην κοιλιά, στή μέση, έρχεται στό στήθος. Τρέμοντας φτάνουμε άπέναντι και άμέσως μπαίνουμε σέ μονοπάτι.

Ή πορεία γίνεται λασποπάτημα. Λάσπη!... Λάσπη πού κολλάει σίς άρβύλες και τίς κάνει άσήκωτες· λάσπη βουρκος, πού σέ ρουφάει κάτω κι άγωνίζεσαι νά βγεις... Πόσες ώρες λάσπη νά μᾶς χωρίζουν από τό μέτωπο;» (Άγγ. Βλάχου, «Τό μνήμα τής γριᾶς»).

Ή έλληνική νίκη ήταν αποτέλεσμα υπεράνθρωπης προσπάθειας τοῦ στρατοῦ και ὄλου τοῦ έλληνικοῦ λαοῦ. Καμαρώστε στό παρακάτω άπόσπασμα τήν **Έλληνίδα τοῦ '40!**

«Τά φορτία έπρεπε νά φτάσουν άπάνω τό γρηγορότερο...

Ένας φαντάρος έριξε μιά ιδέα. Μόνο αν τυλίγαν τά πόδια τῶν ζῶων μέ λινάτσες, θά μπορούσαν νά βαδίσουν έτσι βαρυφορτωμένα πάνω στά χιόνια.

- Έμπρός, ξεφώνισε ὁ λοχίας, τρέξτε μερικοί στό κοντινό χωριό νά πάρετε ὅ,τι παλιολινάτσες βρεῖτε... Μή χασομεράτε...

Πλησίασαν τά πρώτα σπίτια, ὅταν άπάνω στή στενή δημοσιά ξεπρόβαλαν ὁ παπάς και λίγοι ήλικιωμένοι, πού είχαν άπομείνει μετά τήν επιστράτευση στό χωριό. Είδαν άνήσυχoi τούς στρατιῶτες και φοβήθηκαν.

- Τί συμβαίνει στό μέτωπο, ὠρέ παλικάρια; ρώτησε ὁ παπάς. Γιατί τόση πιλάλα;

- Κίνδυνος, παπούλη, έκανε ὁ δεκανέας. Δέν μπορούμε νά προ-

ωθήσουμε τά πυρομαχικά. Γλιστρούν τά μεταγωγικά στόν πάγο κι ἔχουμε καρφωθεῖ μεσοστρατίς...

Πίσω ἀπό τή μικρή σύναξη πρόβαλε ἡ μορφή μιᾶς λιγνῆς γυναικάς. Εἶχε στήν ὄψη μιὰ φλόγα, πού ἔδειχνε πώς ξεπηδοῦσε ἀπό κάπου πολύ βαθιά. Μίλησε γοργά:

- Ἔχουν δίκιο τά παιδιά, γλιστρούν ἐκεῖνες οἱ στρατές. Ἐκεῖ τώρα θέλει γουρουνοτσάρουχα. Ἀλλιῶς δέν περπατιέται ὁ βράχος καί τό κρούσταλλο... Σταθεῖτε, λεβέντες μου.

Γύρισε μέ σπουδή στόν παπά:

- Μήν κάθεστε, δέσποτα. Βάρα τήν καμπάνα τῆς ἐκκλησιᾶς νά μαζευτοῦν οἱ γυναῖκες καί πές τες νά βάλουν τά γουρουνοτσάρουχα.

- Τί σκοπεύετε νά κάνετε; ρώτησαν οἱ χωριανοί.

- Θά τά φορτωθοῦμε καί θά τά κουβαλήσουμε ἐμεῖς τά κασόνια. Μόνο ἐμεῖς μπορούμε νά περπατήσουμε καί ν' ἀνεβοῦμε σ' ἐκεῖνο τόν κακότοπο.

- Θά χαθεῖτε στό χιόνι, εἶπε ὁ γέροντας.

- Ἐδῶ χάνεται ἡ Ἑλλάδα, πατέρα, ζωή θά λογαριάσουμε;

Σέ λίγο μιὰ μακριά πομπή... Τό βάρος τίς ἔκανε νά γέρνουν μπροστά, ὅμως δρασκέλιζαν μεθοδικά τό λιθαρότοπο, πάνω ἀπό τό βάραθρο κι ὄλο σκαρφάλωναν ψηλότερα, ὄλο ψηλότερα...» (Δ. Σιατόπουλου, «Γυναῖκες τοῦ σαράντα»).

Στίς 27 Ὀκτωβρίου τοῦ 1960, ὁ μέγας λογοτέχνης Στρατής Μυριβήλης ἐκφώνησε πανηγυρικό λόγο στήν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν. Ἐκεῖ μεταξύ ἄλλων ἀνέφερε καί τό παρακάτω συγκλονιστικό γεγονός στό ὁποῖο πρωταγωνιστεῖ **ἕνα γεροντάκι**:

«Εἶχε ὀργανωθεῖ, κατά τή διάρκεια τοῦ ἀγώνα, ὑπηρεσία μεταγωγίσεως αἵματος ἀπ' τόν Ἐρυθρό Σταυρό τῆς Ἑλλάδος. Εἶχα καί ἕνα φίλο γιατρό σ' αὐτή τήν ὑπηρεσία, λοιπόν πήγαινα κάπου-κάπου νά τόν δῶ καί νά τά ποῦμε. Ὁ κόσμος ἔκαμε οὐρά κάθε μέρα γιά νά

δώση τό αίμα του γιά τούς τραυματίες μας. Ήταν ἐκεῖ νέοι, κοπέλες, γυναῖκες, μαθητές, παιδιά πού περίμεναν τή σειρά τους. Μία μέρα, λοιπόν, ὁ ἐπί τῆς αἰμοδοσίας φίλος μου γιατρός, εἶδε μέσα στήν σειρά τῶν αἰμοδοτῶν πού περίμεναν, νά στέκεται καί ἕνα γεροντάκι.

- Ἐσύ, παππούλη, τοῦ εἶπε ἐνοχλημένος, τί θέλεις ἐδῶ;

Ὁ γέρος ἀπάντησε δειλά:

- ἤρθα κι ἐγώ, γιατρέ, νά δώσω αίμα.

Ὁ γιατρός τόν κοίταξε αὐστηρά μέ ἀπορία καί συγκίνηση. Ὁ γέρος παρεξήγησε τό δισταγμό του. Ἡ φωνή του ἔγινε πιό ζωηρή.

- Μή μέ βλέπεις ἔτσι, γιατρέ μου. Εἶμαι γέρος, τό αίμα μου εἶναι καθαρό, καί ἀκόμα ποτές μου δέν ἀρρώστησα. Εἶχα τρεῖς γιούς. Σκοτώθηκαν καί οἱ τρεῖς ἐκεῖ πάνω. Χαλάλι τῆς πατρίδας. Ὅμως μοῦ εἶπαν πώς οἱ δύο πῆγαν ἀπό αἱμορραγία. Λοιπόν, εἶπα στή γυναῖκα μου, θά ἔναι κι ἄλλοι πατεράδες πού μπορεῖ νά χάσουν τά παλληκάρια τους, γιατί δέ θά ἔχουν οἱ γιατροί μας αίμα νά τούς δώσουν. Νά πάω νά δώσω κι ἐγώ τό δικό μου. Ἄιντε, πήγαινε, γέρο μου, μοῦ εἶπε, κι ἄς εἶναι γιά τήν ψυχή τῶν παιδιῶν μας. Κι ἐγώ σηκώθηκα κι ἤρθα». (*Ἡ 28ῆ Ὀκτωβρίου 1940*», *πανηγυρικοί λόγοι ἀκαδημαϊκῶν*).

«Ὁ πόλεμος αὐτός ὑπῆρξε πόλεμος τοῦ λαοῦ καί ἡ νίκη νίκη τοῦ λαοῦ...», δηλώνει ὁ **Ἀλέξανδρος Παπάγος**, ἀρχιστράτηγος τῶν Ἑλληνικῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων τοῦ '40-41. «Κανείς δέν καταφρονεῖ τή συμβολή τῆς ἡγεσίας, τή συμβολή τῶν Διοικήσεων στό εὐτυχές ἀποτέλεσμα. Αὐτοῖ πού ἡγοῦνται εἶναι τά κεφαλαῖα στίς σελίδες τῆς πολεμικῆς ἱστορίας. Αὐτά μαγνητίζουν τήν προσοχή. Ἄλλ' ἡ ἱστορία γράφεται μέ τίς μυριάδες τῶν μικρῶν γραμμάτων, καί δέν γράφεται χωρίς αὐτά, χωρίς τίς μυριάδες τῶν ἀφανῶν μαχητῶν. Σέ πολέμους ὅπως αὐτόν... ἡ νίκη εἶναι ἔργο τοῦ Στρατοῦ στό σύνολό του. Τοῦ Στρατοῦ καί τοῦ Λαοῦ».

Ἀκόμη καί **μικρά παιδιά** δεκάχρονα, δωδεκάχρονα, κάθε ἡλικίας Ἑλληνόπουλα ρίχτηκαν σπὸν ἀγώνα μὲ αὐτοθυσία καί ἀπαράμιλλο ἥρωισμό! Φρουροῦσαν ἀποθήκες πολεμικοῦ ὑλικοῦ, κουβαλοῦσαν δέματα γιὰ τοὺς στρατιῶτες μας, ἀνοίγαν τοὺς δρόμους πού ἔκλεισε τὸ χιόνι γιὰ νὰ περάσουν οἱ φαντάροι, τοὺς ὀδηγοῦσαν ἀπὸ μυστικά μονοπάτια μέσα στὴ νύχτα, ἔτρεχαν γιὰ μηνύματα καί μετέφεραν τραυματίες, ἔγιναν οἱ ἀγγελιοφόροι καί οἱ ἄγγελοι τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ!

Τί θὰ εἶχαν ἄραγε νὰ ποῦν, παιδιά, τὰ Ἑλληνόπουλα τοῦ '40 στὰ Ἑλληνόπουλα τῆς δικῆς μας ἐποχῆς; Μᾶς βλέπουν νὰ τὰ χάνουμε στὴν πρώτη δυσκολία, νὰ παρατᾶμε τόσο εὐκόλα τὴν προσπάθεια, νὰ χάνουμε γρήγορα τὸ θάρρος μας... Ἐκεῖ μᾶς ὀδήγησε ὁ **εὐδαιμονισμός**, ἡ καλοπέραση τῆς ἐποχῆς μας. Μάθαμε νὰ τὰ ἔχουμε ὅλα εὐκόλα, ἄκοπα. Δέν δοκιμάσαμε στέρση καί κόπο, ἀλλὰ αὐτὸ ἄφησε ἀγύμναστη τὴ θέλησή μας. Ἐπιπλέον, ζητοῦν πολλοὶ νὰ μᾶς ξεκόψουν ἀπὸ τὰ **μεγάλαια ἰδανικά τῆς φυλῆς μας: τὴν πίστη στὸν Θεὸ καὶ τὴν ἀγάπη στὴν πατρίδα**. Ὅμως, οἱ Ἕλληνες τοῦ '40 μεγαλοῦργησαν κρατώντας ψηλά αὐτὰ τὰ ἰδανικά.

Ἄν θέλουμε νὰ σταθοῦμε στὸ δικό τους ὕψος, παιδιά,

⇨ νὰ μὴν ἀφήσουμε κανέναν νὰ σβῆσει στὴν καρδιά μας τὴν ἀγάπη στὸν Χριστὸ καὶ στὴν Ἑλλάδα

⇨ νὰ μαθαίνουμε τὴν ἐνδοξη ἱστορία μας, γιὰ νὰ μᾶς γίνεται πηγὴ ἔμπνευσης

⇨ νὰ ἀσκοῦμε καθημερινὰ τὸν ἑαυτὸ μας στὶς μικρὲς δυσκολίες, δείχνοντας ὑπομονή, ἐπιμονή, θάρρος.

«Θέλει ἀρετὴν καὶ τόλμην ἢ ἐλευθερίαν», σημειώνει εὐστοχα ὁ ποιητὴς Ἀνδρέας Κάλβος.

Ἡ Ἑλλάδα μας μέσα στὴ μακραίωνη ἱστορία της πολλὰς φορές ἔδειξε ἀρετὴ καὶ τόλμη, γι' αὐτὸ κράτησε τὴν ἐλευθερία της, ὅσο